4. Torstaina 8 päivänä helmikuuta 1996

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi työsopimuslain 38 ja 42 §:n sekä merimieslain 41 ja 45 §:n muuttamisesta 38

Hallituksen esitys 203/1995 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 7/1995 vp

Lähetekeskustelu

2) Hallituksen esitys Latvian kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys 204/1995 vp

3) Hallituksen esitys laiksi kuntalain 25 §:n muuttamisesta 39

Hallituksen esitys 208/1995 vp

4) Hallituksen esitys laiksi makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 209/1995 vp

5) Hallituksen esitys laiksi eräistä väliaikaisista tulleista annetun lain liitteenä olevan luettelon muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 210/1995 vp

6) Hallituksen esitys laiksi työsopimuslain 17 ja 55 §:n muuttamisesta 39

Hallituksen esitys 211/1995 vp

7) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöjen kauppahintarekisteristä ja kauppahintatilastosta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 212/1995 vp

8) Hallituksen esitys laiksi siviili-ilmaaluksen kaappaukseen syyllistyneiden henkilöiden palauttamisesta eräissä tapauksissa annetun lain kumoamisesta ..... „

Hallituksen esitys 213/1995 vp

9) Hallituksen esitys laiksi lapseksiottamisesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 214/1995 vp

10) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 215/1995 vp

11) Hallituksen esitys laiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä opintotukiasioiden siirryttyä kansaneläkelaitoksen hoidettaviksi ..... „

Hallituksen esitys 216/1995 vp

12) Hallituksen esitys laiksi hallintolainkäytöstä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi ..... „

Hallituksen esitys 217/1995 vp

13) Hallituksen esitys laiksi vesilain muuttamisesta 39

Hallituksen esitys 218/1995 vp

14) Hallituksen esitys samanaikaista toimimista kansanedustajana ja Euroopan parlamentin edustajana koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi ..... „

Hallituksen esitys 219/1995 vp

15) Hallituksen esitys laeiksi avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 10 luvun 1 §:n ja säätiölain 10 §:n muuttamisesta 41

Hallituksen esitys 220/1995 vp

16) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 221/1995 vp

17) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1994 ..... „

Kertomus 12/1995 vp

18) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toiminta-kertomus 1995 .. „

Kertomus 13/1995 vp

Mietintöjen pöydällepano

19) Hallituksen esitys eläinsuojelulaiksi 53

Hallituksen esitys 36/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/1995 vp
Lakialoite 31, 36, 38, 48/1995 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Gustafsson, Halonen, Juurola, Jääskeläinen, Kääriäinen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Lipponen, Malm, Manninen, Niinistö, Nikula, Perho, Pesälä, Rask, Salolainen, Viinanen, Viitamies ja Vistbacka.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Jääskeläinen ja Salolainen.

Ed. Bremer merkitään saapuneeksi valtiopäiville.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Halonen ja Lipponen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Gustafsson, Juurola, Jääskeläinen, Kääriäinen, Lapintie, Lax, P. Leppänen, Nikula, Perho, Pesälä, Rask ja Vistbacka sekä
tästä ja huomisesta päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Manninen ja Viitamies.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi työsopimuslain 38 ja 42 §:n sekä merimieslain 41 ja 45 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 203/1995 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 7/1995 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys Latvian kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 204/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys laiksi kuntalain 25 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 208/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

4) Hallituksen esitys laiksi makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta

Hallituksen esitys 209/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

5) Hallituksen esitys laiksi eräistä väliaikaisista tulleista annetun lain liitteenä olevan luettelon muuttamisesta

Hallituksen esitys 210/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys laiksi työsopimuslain 17 ja 55 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 211/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöjen kauppahintarekisteristä ja kauppahintatilastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 212/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi siviili-ilma-aluksen kaappaukseen syyllistyneiden henkilöiden palauttamisesta eräissä tapauksissa annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys 213/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

9) Hallituksen esitys laiksi lapseksiottamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 214/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

10) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys 215/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys laiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä opintotukiasioiden siirryttyä kansaneläkelaitoksen hoidettaviksi

Hallituksen esitys 216/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

12) Hallituksen esitys laiksi hallintolainkäytöstä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 217/1995 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.
Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 13) asiasta.

Keskustelua ei synny.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

13) Hallituksen esitys laiksi vesilain muuttamisesta

Hallituksen esitys 218/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

14) Hallituksen esitys samanaikaista toimimista kansanedustajana ja Euroopan parlamentin edustajana koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 219/1995 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Hallitus on esittämässä, että lainsäädäntöä ns. kaksoismandaatista jatkettaisiin vuoden 99 EU-parlamenttivaalien yli. Tällöin kansanedustaja, joka vuoden 99 EU-parlamenttivaaleissa tulee valituksi EU-parlamenttiin, säilyttää pelimahdollisuuden kahden parlamentin välillä. On aika vaikea olla tukemassa tällaista pelin politiikkaa.

On huomattava, että EU-parlamentti itse suhtautuu varsin kielteisesti kaksoismandaattiin. Suomen eduskunta on aiemmin edellyttänyt, että hallituksen tulee valmistella sellaista lainsäädäntöä, joka estää kaksoismandaatin. Eduskunta lausui aikaisemmin: "Eduskunta edellyttää hallituksen välittömästi käynnistävän nyt hyväksyttyä lakia täydentävän sellaisen lainsäädännön valmistelun, joka estää sen, että eduskuntaan valittu kansanedustaja toimisi samanaikaisesti Euroopan parlamentin jäsenenä." Lainaus jatkuu: "Välttämättömänä tavoitteena on saada täydentävät säännökset voimaan hyvissä ajoin ennen ensimmäisiä Euroopan parlamentin jäsenten suoria vaaleja."

Myös perustuslakivaliokunta on ollut kriittinen kaksoismandaattimahdollisuuteen. Kaksoismandaatti on kielletty monessa Euroopan unionin jäsenmaassa, joten Suomi ei olisi yksin, jos ottaisimme nyt hallituksen esittämää linjaa tiukemman kannan.

Hallituksen esityksessä todetaan, että seitsemältä puolueelta on pyydetty lausunnot ja niissä yleisesti ottaen olisi suhtauduttu myönteisesti tehtyihin ehdotuksiin.

Kristillinen liittokin on ottanut asiaan kantaa. Vastauksessa, jonka olemme oikeusministeriölle aikaisemmin osoittaneet, on todettu seuraavaa: "Mielestämme Suomen tulee toimia aktiivisesti EU:n säädösten muuttamiseksi siten, että kaksoismandaatin kielto mahdollistetaan. Toteamme lisäksi, että kaksoismandaatin kiellon tulee olla voimassa viimeistään vuonna 1999 pidettävissä EU-parlamentin vaaleissa, kuitenkin siten, ettei se estä kenenkään ehdokkuutta, mutta että valituksi tulleen on pysyvästi valittava jommankumman tehtävän välillä. Tämä tulee toteuttaa EU:n ratkaisusta riippumatta."

Halusin tämän lukea siksi, että mielestäni hallituksen esitys tältä osin kuvaillessaan puolueiden kantoja ei kerro koko totuutta.

On kysyttävä, missä ovat ne perustelut, joiden johdosta eduskunnan tulisi muuttaa aikaisemmin ottamaansa kantaa ja jatkaa väliaikaiseksi tarkoitettua, mielestäni huonoa lainsäädäntöä. Todellisia syitä ei liene. Hallitus on saanut teknisen syyn EU-vaalilainsäädännöstä. Mutta lieneekö todellinen syy siinä, että puolueiden on niin vaikea saada väkeviä ehdokkaita, jotka pystyisivät päättämään itse, kummassa parlamentissa haluavat työtä tehdä, Suomen vai unionin parlamentissa?

Arvoisa puhemies! Toivon, että valiokunta vakavasti harkitsisi kaksoismandaatin pikaista kieltämistä.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Ed. Smedsin puheenvuorosta saattoi saada sen käsityksen, että vain Suomessa kaksoismandaatin avulla Euroopan unionin sisällä harjoitetaan ns. pelin politiikkaa. Tosiasia on kuitenkin se, että useimmissa Euroopan unionin jäsenmaissa kaksoismandaatti on lainsäädännössä sallittu. Tällä hetkellä taitaa olla vain kolme maata, joissa nimenomaisesti lainsäädännössä kaksoismandaatti on kielletty, eli Belgia, Espanja ja Portugali. Kreikassakin, jossa kaksoismandaatti on osin kielletty, se on mahdollinen listan kärkipäässä oleville ehdokkaille. Muiden osalta tilanne kaksoismandaatin osalta sallitaan. Omin, järjestöllisin päätöksin, puoluepäätöksin, tällainen kaksoismandaatti on kielletty Saksassa ja Hollannissa. Mutta esimerkiksi Ruotsissa viime syksyn europarlamentin vaaleissa tuli valituksi yksitoista kansanedustajaa europarlamenttiin, eli Suomen tilanne ei missään tapauksessa ole poikkeuksellinen.

Olen samaa mieltä siitä, että kaksoismandaatti mahdollistaa sen, että esimerkiksi ns. julkkiskansanedustajia käytetään ääniharavina, joiden tarkoituskaan ei loppujen lopuksi ole pysyä europarlamentin jäseninä. Tästä syystä kaksoismandaatin olemassaolo tietenkin herättää kysymyksiä siitä, onko tarkoitus mennä vakavasti työskentelemään europarlamenttiin vai vain kerätä ääniä omalle puolueelle.

Ed. J. K o s k i n e n : Rouva puhemies! Ed. Smeds kiinnitti aivan oikein huomiota siihen eduskunnan kannanottoon, että pitäisi pysyvästi järjestää lainsäädännössä siten, että kaksoismandaatti Suomessa ei ole mahdollinen. Nyt kuitenkaan eurooppatason sääntely ei ole kehittynyt toivottavasti. Siellä vaalisäädöstä ei ole muutettu, kuten hallituksen esityksessä sivulla 6 tode-

taan. Asianmukaista olisi, että se mahdollistettaisiin ehkä niille maille, jotka haluavat säilyttää periaatteellisen mahdollisuuden kaksoismandaatille. Eli tässä tilanteessa Italialle, Ranskalle ja Tanskalle järjestettäisiin mahdollisuus jatkaa, mutta muille annettaisiin ihan juridisestikin pitävä mahdollisuus kieltää totaalisesti kaksoismandaatti.

Nyt on tietysti epäselvää, päästäänkö eurooppatason säätelyssä sen pidemmälle seuraavan kolmen vuoden aikana. Mutta siinä tilanteessa sitten jo muutoinkin joudutaan Suomessa Perustuslaki 2000 -hankkeessa arvioimaan, onko meidän kuitenkin syytä ihan tuosta eurooppatason vaalisäädöksestä riippumatta säätää pysyvä kaksoismandaatin kielto. Tässä tilanteessa hallituksen linja on oikeampi. Katsotaan, saadaanko ajoissa muutettua seuraavan vaalikauden aikana Euroopan parlamentin vaalisäädöstä, vai joudutaanko vanhentuneesta säädöksestä huolimatta tekemään Suomessa siitä poikkeava kansallinen lainsäädäntötoimi.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Haluan todeta ed. J. Koskiselle, että Euroopan unionin komissio ei ole puuttunut rankaisutoimenpiteiden muodossa niiden maiden toimintaan, jotka ovat valinneet tiukemman tien kuin mitä Suomen hallitus nyt esittää. Siinä mielessä Suomen eduskunta voi huoletta ja linjakkaasti muuttaa partiopoikamaista asennettaan ja estää kaksoismandaatin.

Hallituksen esityksessä on vain 12 pientä riviä, ei kovin montaa sanaa, niistä lähtökohdista, minkä vuoksi kaksoismandaatti tulisi sallia. Mitään muuta perustelua hallitus ei pysty esittämään kuin Euroopan unionin teknisen vaalisäädöksen, johon siis Euroopan unionin komissio itse ei enää vetoa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys laeiksi avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 10 luvun 1 §:n ja säätiölain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 220/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

16) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 221/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

17) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1994

Kertomus 12/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

18) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 1995

Lähetekeskustelu
Kertomus 13/1995 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Vielä runsas vuosi sitten tiedotusvälineissä sanottiin, että kun Pohjoismaat liittyvät Euroopan unioniin, niin pohjoismaista yhteistyötä ja Pohjoismaiden neuvostoa ei enää tarvita. EU-kansanäänestyksessä kävi kuitenkin ilmi, että kaksi Pohjoismaata ei liittynyt Euroopan unionin jäseneksi, eli Norja ja Islanti halusivat pysytellä Euroopan unionin ulkopuolella. Voidaan ajatella, että ehkä jopa puolet Pohjolan parlamenteista tai hallituksista jäi EU:n ulkopuolelle, koska myöskään Färsaaret ja Grönlanti eivät kuulu Euroopan unioniin; Ahvenanmaahan on EU:n piirissä.

Pohjoismaiden neuvosto on Pohjoismaiden ja myös itsehallintoalueiden parlamenttien ja hallitusten välinen yhteistyöelin. Harjoitettu yhteistyö on siis luonteeltaan virallista ja poikkeaa tässä suhteessa muun muassa vapaasta kansalaisjärjestötoiminnasta, jota sitäkin pohjoismaisessa yhteydessä on huomattavassa määrin.

Itse asiassa tilanne on tällä hetkellä se, että Pohjoismaiden neuvoston sisällä tuntuma pohjoismaisen yhteistyön tarpeesta on sellainen, että sen merkitys korostuu Euroopan unionin jäsenyyden myötä. Pohjoismaista yhteistyötä on päätetty uudistaa ja voidaan sanoa, että aika

perusteellisestikin. Uudistuksiin lähdettiin yhdessä ministerineuvoston kanssa muun muassa muuttamalla Helsingin sopimusta. Muutoksessa paneuduttiin istuntojen rakenteeseen, valiokuntalaitokseen sekä käsiteltävien asioiden laajuuteen ja kattavuuteen. Lisäksi puheenjohtajiston sihteeristö siirretään Tukholmasta Kööpenhaminaan ministerineuvoston sihteeristön läheisyyteen. Vaikka organisaatiot siis pysyvät erillään, ne toimivat tulevaisuudessa samoissa tiloissa ja näin arvioidaan saatavan ns. synergiaetuja.

Kaikki Pohjoismaat ovat todenneet, että pohjoismaista yhteistyötä tarvitaan tulevaisuudessakin ja erityisesti nyt, kun osa Pohjoismaista on Euroopan unionin ulkopuolella.

Pohjoismaiden neuvoston kokouksissa seurataan kansallisten parlamenttien integraatiovaliokuntien työtä. Ministerineuvoston kokouksissa käsitellään pohjoismaisten asioiden lisäksi myös aina Euroopan unionin asioita juuri siksi, että Euroopan unionin ulkopuolella olevat maat voisivat olla kehityksessä mukana. Tarkoitus ei siis ole jättää Euroopan unionin ulkopuolella olevia Pohjoismaita pohjoismaisen yhteistyön ulkopuolelle vain siksi, etteivät ne ole Euroopan unionin jäseniä. Voidaan siis sanoa, että ehkä juuri siksi, että kaikki Pohjoismaat eivät ole EU:ssa, pohjoismainen yhteistyö on saanut uutta sisältöä ja tullut entistäkin tärkeämmäksi.

Me vietämme, voidaan sanoa, eräällä tavalla juhlavuotta tai juhla-aikaa, nimittäin 40 vuotta sitten tammi-helmikuun vaihteessa Suomi osallistui ensimmäistä kertaa Pohjoismaiden neuvoston toimintaan. Päätös liittymisestä tehtiin vuonna 1955 eli runsaat 40 vuotta sitten ja kun myös Pohjoismaiden ministerineuvosto täyttää ensi viikon tiistaina, 13 helmikuuta, 40 vuotta eli tasan 25 vuotta sitten se perustettiin, niin on eräänlainen juhla-aika, jolloin on myös hyvä miettiä sitä, mikä on pohjoismaisen yhteistyön tausta ja perinne.

Historiallisessa mielessä pohjoismaisella yhteistyöllä on pitkät perinteet. Ensi kesänä vietetään muun muassa Kalmarin Unionin 600-vuotisjuhlaa Etelä-Ruotsissa. Kalmarin Unionin perustamisesta alkaen yhteistyötä on ollut eri maiden välillä eri yhdistelmissä ja eri muodoissa, ja uskon, että myöskään tämä muoto, joka pohjoismaisella yhteistyöllä nyt on, ei ole se lopullinen, vaan se kehittyy aina ajan haasteiden myötä.

Pohjolassa ollaan oltu edelläkävijöitä monessa asiassa. Ajattelutapa ja demokratiamalli on ollut tunnusomaista pohjoismaiselle yhteistyölle jo hyvin pitkään. Esimerkiksi täällä Pohjolan perukoilla, Suomessa, naiset saivat ensimmäisenä äänioikeuden maailmassa; täydet poliittiset oikeudet, kuten puhemies eilen avauspuheenvuorossaan totesi.

Virallinen pohjoismainen yhteistyö sai alkunsa, kun Pohjoismaiden neuvosto päätettiin perustaa 1952 Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Islannin toimesta. Suomi liittyi mukaan vasta myöhemmin, eli 1955 tehtiin tämä päätös.

On hyvä myös muistaa, että pohjoismainen yhteistyö on ollut esimerkki monessa asiassa, erityisesti kansalaisten oikeuksien kannalta. Passivapaus saavutettiin jo 1954. Helsingin sopimus, johon pohjoismainen yhteistyö perustuu solmittiin 1962. Pohjoismaiden neuvoston musiikkipalkinto jaettiin ensimmäistä kertaa 1965 ja kulttuurirahastokin perustettiin jo 1966. Ahvenanmaa ja Fär-saaret tulivat mukaan Pohjoismaiden neuvostoon 1971 ja Grönlanti 1984. Jo vuonna 1976 saatiin kunnallinen äänioikeus Pohjolaan.

Ajatelkaa, jo silloin oltiin Pohjoismaissa näin edistyksellisiä. Passivapaus, vapaat työmarkkinat, sosiaaliturvasopimus, kunnallinen äänioikeus ja oikeus asettautua ehdokkaaksi toisessa Pohjoismaassa pidettävissä kunnallisvaaleissa ovat muutamia klassisia esimerkkejä pohjoismaisen yhteistyön saavutuksista. Näitä ehkä harvoin tulee ajatelleeksi. Niin itsestäänselviksi ne ovat meille tulleet. Mutta muualla maailmassa, myös Euroopassa, ovat monet muut haikailleet samanlaisia järjestelyjä. Nyt on Euroopan unionissa todettu nämä edellä mainitut kansalaisoikeudet tärkeiksi tavoittelun kohteiksi ja osa niistä on toteutettu vaikkakaan ei vielä kaikki.

Virossa myös venäläisväestölle on annettu kunnallinen äänioikeus pohjoismaisen mallin mukaisesti. Pohjoismainen malli on muodostunut käsitteeksi, johon moni maa tai maaryhmä, esimerkiksi Benelux-maat, jopa eräät Latinalaisen Amerikan valtiot haluavat perehtyä tarkemmin. Tästä syystä, arvoisat kollegat, pohjoismaisen yhteistyön taustoja ja sen vaikutuksia, syvällisiäkin vaikutuksia, myös meidän yhteiskuntaamme on aika ajoin hyvä kerrata ja tehdä tunnetuksi. Väitän, että tämä pohjoismainen malli kelpaa edelleenkin malliksi muille maille.

Tulevaisuudesta voidaan sanoa sen verran, että Pohjoismaiden neuvoston toiminta tullee tulevaisuudessa vielä muuttumaan melkoisesti siitä, mihin olemme tottuneet näiden runsaan 40 vuoden aikana. Sääntömuutosten myötä järjestön rakennetta ja toimintatapoja muutettiin railakkaasti, tai rajustikin voi sanoa, viime vuonna siten, että niistä pyrittiin tekemään vähemmän

raskassoutuisia ja vähemmän virkamieskeskeisiä. Poliittiselle päätöksenteolle on annettu enemmän tilaa. Tämä näkyy muun muassa siinä, että kun valiokunnat kokoontuvat, varataan aina runsaasti aikaa puolueryhmien kokouksille ja tapaamisille.

Pohjoismaisessa yhteistyössä poliittisia ryhmiä yli Pohjoismaiden on neljä: sosialidemokraatit, konservatiivit, keskustaryhmä ja vasemmisto-sosialistiryhmä. Ehkä voidaan sanoa, että kansallinen asioiden valmistelu on jäämässä osittain tai ainakin jossain määrin puolueryhmien asiavalmistelujen alle. Puolueryhmät voivat myös jättää ryhmäaloitteita neuvostolle, ja ryhmät saavat myös kaikki tärkeimmät ehdotukset käsiteltäväkseen ennen kuin puheenjohtajisto tekee omia ratkaisujaan ja päätösehdotuksiaan.

Tämä siis osoittaa sen, että neuvostossa käsiteltävät asiat ovat yhä enemmän politisoitumassa. Aivan kuten Euroopan parlamentissakin toimitaan puolueryhmittäin, niin vastaavanlainen kehitys on meneillään myös Pohjoismaiden neuvostossa. Voidaan sanoa myös, että joidenkin asioiden kohdalla kehitys ehkä on jopa polarisoitumassa.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on kolmisen vuotta sitten otettu Pohjoismaiden neuvoston istuntojen käsiteltäväksi ja suunta tuntuu jatkuvan. Viimeksi käsittelimme Kuopiossa marraskuussa olevassa istunnossa laajastikin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Huomautuksena toteaisin, että Kuopion kokous oli ensimmäinen Suomessa pidetty kokous, joka pidettiin Ahvenanmaata lukuun ottamatta Helsingin ulkopuolella ja selkeästi suomenkielisellä alueella. Uskon, että sillä oli hyvinkin merkittävä vaikutus nimenomaan pohjoismaisen yhteistyön tunnetuksi tekemiseksi Savossa ja ehkä laajemminkin suomenkielisillä alueilla.

Lähialueidemme poliittinen muutos on luonut myös paineita Pohjoismaiden neuvoston toiminnan kehittämiseen. Nyt perustetun lähialuevaliokunnan kautta pyritään seuraamaan tiiviisti yhteiskunnallisen tilanteen kehittymistä naapurimaissamme, lisäämään yhteyksiämme naapurialueiden parlamentteihin ja ministerineuvoston kautta myös hallituksiin.

Pohjoismaiden neuvoston uusi valiokuntarakenne antaa neuvostolle nyt uudet mahdollisuudet keskittyä ympärillä oleviin tapahtumiin. Vaikka tätä organisaatiouudistusta itsekin voimakkaasti kritisoin enkä ole vieläkään täysin vakuuttunut siitä, oliko valiokuntalaitoksen muuttaminen maantieteellisesti pohjautuvaksi lopultakaan se paras ratkaisu, niin sen tehdyn muutoksen kanssa me joudumme joka tapauksessa nyt elämään. Lähialuevaliokunnan lisäksi on siis Eurooppa-valiokunta, joka tulee varmasti keskittymään tiiviisti integraatioaiheisiin ja pyrkii kokoamaan Euroopan unionissa olevia asioita ja niistä tiedottamista Pohjoismaiden parlamentaarikkojen tietoisuuteen.

Nythän tullaan järjestämään maaliskuussa Kööpenhaminassa hyvin laaja Eurooppa-aiheinen teemakonferenssi, johon osallistuu Pohjoismaiden neuvoston jäsenten lisäksi myös pohjoismaisten EU-jäsenmaiden EU-valiokuntien — meidän tapauksessamme suuren valiokunnan — lisäksi myös pohjoismaisia europarlamentaarikkoja.

Jatkossa myös pohjoismainen perinteinen yhteistyö tulee säilymään, ja siitä on huolehdittava, että se todella säilyy koko laajassa kirjossaan, mitä se on edustanut. Pohjola-valiokunta on se elin, joka jatkossa keskittyy tähän perinteiseen pohjoismaiseen yhteistyöhön kulttuurin, opetuksen, tutkimuksen ja monien muiden asioiden osalta.

Jatkossa Pohjoismaiden neuvoston osalta tullaan pääsääntöisesti järjestämään vuosittain vain yksi istunto syksyisin ja tämän lisäksi voidaan tarvittaessa järjestää ns. teemaistuntoja tiettyjen aiheiden pohjalta. Uskoisin, että tämän Eurooppa-teeman lisäksi teemaistuntoja tullaan järjestämään mahdollisesti työllisyyteen, ympäristöön ja ehkä ulkopolitiikkaan liittyen. Mutta näistä tietenkin tehdään aikanaan päätökset.

Haluan vielä korostaa, että eräiden Pohjoismaiden Euroopan unionin jäsenyys ja toisten jättäytyminen EU:n ulkopuolelle ei heikennä eikä saa heikentää Pohjoismaiden yhteistyötä. Kritiikkiäkin on toki esitetty, ja erityisesti ruotsalaiset ovat olleet hyvin kriittisiä ja valmiita karsimaan rajullakin kädellä pohjoismaista yhteistyöbudjettia. Itse pitäisin kaikkia sellaisia signaaleja, joissa pohjoismaista yhteistyötä ajettaisiin alas, erittäin, sanoisinko, huolestuttavina ja väärinä signaaleina kansalaisille. Kaikesta integraatiosta ja kansainvälistymisestä huolimatta väitän kuitenkin, että esimerkiksi me suomalaiset olemme ensisijaisesti suomalaisia, seuraavaksi me samaistumme eli identifioimme itsemme pohjoismaalaisiksi, sen jälkeen kenties eurooppalaisiksi jne. Läheisin samaistumiskohde meillä edelleen on pohjoismaalaisuus oman kansallisen identiteettimme lisäksi.

Toisaalta on asetettu kovasti toiveita myös siihen, että kun Suomi ja Ruotsi liittyivät Euroo-

pan unionin jäseniksi, tämä myös merkitsisi EU:n sisällä tiivistyvää ja laajenevaa pohjoismaista yhteistyötä. On jopa pelätty, että Euroopan unionin sisään muodostuisi ns. pohjoismainen blokki. Nyt on päinvastoin ehkä näyttänyt siltä, — ainakin itse koen huolestuneisuutta siinä suhteessa — että pohjoismaisen blokin muodostumista ja muodostamisen uhkaa jopa liioitellaan. Itse asiassa väittäisin, että Pohjoismaat ovat jättäneet käyttämättä eräitä mahdollisuuksia yhteistyöhön ajaakseen Pohjoismaiden kannalta keskeisiä asioita.

Esimerkkinä haluaisin mainita muun muassa sen, että yhteistä pohjoismaista linjaa energiapolitiikan alueelta ei valitettavasti ole vieläkään löytynyt. Tämä on mielestäni varsin valitettavaa, ja itse asiassa saattaa olla myös, ei ainoastaan Suomen, vaan myös Ruotsin energiapoliittisten linjausten kannalta huolestuttavaa, jos ei yhteisiä linjaratkaisuja saada aikaiseksi, semminkin kun muun muassa Euroopan unionin piirissä on osoitettu erittäin suurta myötämielisyyttä, jopa parlamentin päätöksientekotason osalta, muun muassa yhteisen kaasuverkon rakentamiseksi Tanskasta Ruotsin kautta Suomeen ja edelleen Baltiaan. Jolleivat nyt sitten Ruotsi ja Suomi ja muut Pohjoismaat kykene tällaisia yhteisiä linjauksia tekemään, voi olla, että häviäjiä olemme me kaikki.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaista yhteistyötä on myös kritisoitu siitä, että se maksaa niin tavattomasti ja on kallista. — Olen nyt jo puhunut yli aikani, mutta haluaisin vielä yhden seikan sanoa. — Pohjoismaiseen yhteistyöhön käytetään varoja noin 700 miljoonaa Tanskan kruunua vuositasolla. Suomen osuus on reilusti alle 20 prosenttia. Näitä varoja ei suinkaan käytetä kansanedustajien tai poliitikkojen matka- ja kokouskuluihin, vaan pääosin aivan muuhun toimintaan.

Tästä syystä haluaisin muutaman luvunkin sanoa, jotta jokainen tietäisi, mihin varoja itse asiassa käytetään. Pohjoismaisesta budjetista lähes 60 prosenttia käytetään erilaisiin projekteihin. Projektit vaihtelevat ympäristöstä sosiaali-, kulttuuri-, talous-, rakentamis- ja muihin sektoreihin. Noin 60 prosenttia varoista käytetään erilaisiin projekteihin, jotka taatusti hyödyttävät myös jäsenmaita ja tuovat sillä tavalla niin elinkeinoelämälle kuin myös näille pehmeille sektoreille hyötyä jatkossa.

Vajaa 35 prosenttia budjetista käytetään erilaisiin pohjoismaisiin instituutioihin, joita on yli 40 eri puolilla Pohjoismaita, myös meillä Suomessa useita. Näiden instituutioiden kohtalo on ollut julkisuudessa esillä jo viime vuoden puolella. Ratkaisuja tullaan tekemään vasta tänä vuonna, ja toivottavasti mitään paniikki- ja hätäratkaisuja monien hyvin toimivien ja hyödyllisten yksiköiden lakkauttamiseksi ei tultaisi tekemään.

Itse asiassa voidaan sanoa, että vain runsas 7 prosenttia rahoista käytetään ns. byrokratian pyörittämiseen. Jos vielä toisella tavalla kuvaisin varojen käyttöä, voi sanoa, että näistä varoista lähes 50 prosenttia käytetään kulttuuriin, koulutukseen ja tutkimukseen eli yhteen prioriteettialueeseen pohjoismaisessa yhteistyössä. Toiseen prioriteettialueeseen, joka on ympäristökysymykset, käytetään valitettavasti vain 5 prosenttia, ja se on painopistealueita ajatellen kovin vähän. Kansalaisten oikeuksien ajamiseen, johon kuuluvat muun muassa tasa-arvo- ja sosiaaliturvakysymykset jne. käytetään noin 9 prosenttia. Taloudellisten kysymysten käsittelemiseen menee noin 18 prosenttia ja Pohjolan lähialueisiinkin noin 7 prosenttia.

Tästä saa hieman käsitystä siitä, että pohjoismainen yhteistyö ei suinkaan ole byrokratiaa ja pelkkiä kokouksia, vaan nimenomaan ne asiat, mitä pohjoismaisessa yhteistyössä aikaansaadaan, oli kyse ministeritasolla tai virkamiestasolla tapahtuvasta tai parlamentaarikkojen välisestä yhteistyöstä, kyllä kuitenkin viime kädessä hyödyttävät nimenomaan Pohjoismaissa asuvia kansalaisia.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansanedustajauransa alkuvaiheisiin nähden ed. O. Ojala on saavuttanut melkoista kansainvälistä ilmavuutta puheisiinsa. Tässäkin hän puhui liturgisen ylistävästi pohjoismaisesta yhteistyöstä, jonka arvoa en tahdo kiistää. Mutta tämän kehityksen myötä, mitä puheissa on tapahtunut, ja vaikka hän puhui kansalaisoikeuksista, hän unohti mainita asian, joka ei tietysti sellaisenaan ole Pohjoismaiden neuvoston toiminnan sisältöä: Suomalaiset Ruotsissa ovat aliarvostettuja. Heidän koulutuksensa osalta on varsin merkittäviä puutteita tänä päivänäkin vielä. Nimenomaan tänä päivänä ja näinä vuosina ja kuukausina on tullut tietoja siitä, että suomalaisten asema Ruotsissa siirtolaisena on käymässä yhä huonommaksi myös lasten koulutuksessa. Jostakin syystä ed. O. Ojala unohti nämä asiat.

Taitaa olla sillä tavalla, että vasemmistoliiton suunnassa tällaisten vähempiosaisten asiat tarkoituksellisesti unohdetaan niin kuin tässäkin

tapauksessa ja muussakin politiikassa. Sellaisenaan hyvä puheenvuoro, edustava ja tietopuolinen, mutta tämä hänen olisi vielä pitänyt ottaa huomioon: suomalaisten asema Ruotsissa, aliarvostettu, sorrettu asema. Silloin olisin ollut varsin tyytyväinen hänen puheeseensa.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan voisin yhtyä tietyllä tavalla ed. Aittoniemen kritiikkiin. Jos ajatellaan Pohjoismaiden neuvoston asemaa tänä päivänä, kyllähän ilmeisesti on niin, että on ehkä vaikea löytää sopivia yhteistyöalueita. Kun esimerkiksi Suomi on tänä vuonna ministerineuvoston puheenjohtajamaa, todetaan, että EU-kysymykset ovat kaikkein tärkeimpiä asioita, joita siellä käsitellään. Meillähän on monia muita elimiä kaikissa parlamenteissa, jotka käsittelevät Euroopan unionia.

Mutta, rouva puhemies, kiinnittäisin, kuten ed. Aittoniemi, huomion oikeastaan samaan asiaan, josta ed. Outi Ojala ei puhunut. Se on kielikysymys Ruotsissa. Euroopan neuvostossa Suomen valtuuskunnan puolesta puheenjohtajana otin tämän asian esille, kun Ruotsin pääministeri Ingvar Carlsson puhui kesäkuussa Strassburgissa. Ingvar Carlsson joutui toteamaan, että Ruotsi ei ole pystynyt ratifioimaan Euroopan neuvoston vähemmistökielisopimusta, koska suomen kieli kaihertaa Ruotsissa tällä hetkellä. Carlsson vastasi, että Ruotsissa toimikunta tutkii asiaa ja ilmeisesti tämän vuoden keväällä jonkinlainen ratkaisu tullaan tekemään.

Henkilökohtaisesti olen kyllä erittäin pettynyt siihen, että Ruotsissa päinvastoin koko ajan suomen kielen asema heikkenee. Toivon, että ministeri Norrback todella saa vauhtia kysymykseen, josta nyt mainitaan, että Suomi ajaa myöskin suomen kielen asemaa pohjoismaisessa yhteistyössä. Kyllä me suomalaiset voimme olla sen verran ylpeitä omasta kielestämme, että voimme käyttää omaa kieltämme, kaunista hyvää suomen kieltä, ja sitä muutkin kyllä voivat kuunnella. Toivon, että Suomen Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunta ajaa kysymystä myöskin kaikin voimin, koska se on tärkeä kysymys suomalaisille, jotka asuvat Ruotsissa.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tarkoitukseni oli ottaa esille aivan sama asia, johon jo edustajat Aittoniemi ja Elo viittasivat. Olisin halunnut tiedustella Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunnan puheenjohtajalta ja muilta valtuuskunnan jäseniltä, miten valtuuskunta on ottanut esille suomen kielen aseman Ruotsissa.

Ongelmahan tällä hetkellä on se, että Euroopan neuvosto on hyväksynyt yksimielisesti vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen sopimuksen. Ongelma on se, että sopimusta ei saada voimaan siksi, että tällä hetkellä liian harvat Euroopan neuvoston 39 jäsenmaasta ovat allekirjoittaneet ja ratifioineet sopimuksen. Esimerkiksi Ruotsissa tilanne on se, että sekä edellinen että nykyinen hallitus suhtautuvat varsin nihkeästi Euroopan vähemmistökieliä koskevan yleissopimuksen hyväksymiseen. Käytännössä kuitenkin on kyse sopimuksesta, joilla vähemmistökielet saisivat tietyn aseman sekä opetuksessa että kulttuurissa.

Huomaan, että Pohjoismaiden neuvostossa on hyväksytty suositus ministerineuvostolle erillisten järjestelyjen laatimisesta, jolla edistettäisiin kaksi- ja monikulttuuristen pohjoismaisten lasten mahdollisuuksia kieli- ja kulttuuri-identiteettinsä kehittämiseen. Jotta tämä olisi todellakin mahdollista, olisi välttämätöntä, että Ruotsi Suomen tavoin hyväksyisi ja allekirjoittaisi vähemmistökieliä koskevan sopimuksen.

Ed. H u r s k a i n e n : Arvoisa puhemies! Viime vuosi oli Pohjoismaiden neuvostolle historiallinen, sillä Pohjoismaiden neuvoston organisaatio uudistettiin täysin. Tulevaisuus näyttää, onko uudistus hyvä vai tuoko se mukanaan monimutkaisemman organisaation, jos vielä nykyisten valiokuntien yhteyteen perustetaan erinäisiä jaostoja tulevaisuudessa, mistä on alustavia keskusteluja jo käyty.

Juridinen valiokunta, jossa olin varapuheenjohtajana, ahkeroi edellisen vuoden aikana useiden merkittävien asioiden parissa. Monen asian käsittely jäi kuitenkin kesken organisaatiouudistuksen seurauksena. Koska valiokunnan asiat jakautuivat uuden organisaation seurauksena eri valiokuntiin, myös niiden käsittely on mielestäni epäselvää.

Tässä yhteydessä haluaisin painottaa muutamaa keskeneräistä asiaa ja toivon, että ne etenevät tulevaisuudessa uusissa valiokunnissa.

Muutama vuosi sitten oli Turussa pohjoismainen naisfoorumi ja viime vuonna oli Pekingissä YK:n neljäs naisten maailmankonferenssi. Baltian maiden naisten kanssa on todettu tarpeelliseksi järjestää Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteinen foorumi tulevaisuudessa. Toivon, ettei kyseinen asia unohdu organisaatiouudistuksen alle.

Lisäksi juridisessa valiokunnassa otettiin esille eräiltä osin Pohjoismaiden lainsäädännössä olevia eroavuuksia ja pyrittiin eri toimenpitein yhdenmukaistamaan lainsäädäntöä. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa on kriminalisoitu lapsipornografisten filmien levittäminen sekä myös niiden hallussapito. Suomen lainsäädäntö on tältä osin poikkeava, sillä kyseessä olevien tuotteiden levitys on kriminalisoitu, mutta hallussapitoa ei. Toivoisinkin, että tämä epäkohta korjattaisiin ja työtä lain uudistamisen eteen tehtäisiin edelleen sekä kansallisella tasolla eduskunnassa että myös pohjoismaisella tasolla.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sekä ed. Hurskainen että ed. O. Ojala kiinnittivät huomiota siihen, että Kuopion kokouksen jälkeen Pohjoismaiden neuvostossa tehtiin merkittävä organisaatiomuutos. Ed. O. Ojala jopa epäili sitä, oliko tehty muutos tarkoituksenmukainen. Ed. Hurskainen viittasi, että tulevaisuus kertoo, onko muutos järkevä vai ei. Itse asiassa tietenkään kukaan meistä ei voi tietää, kuinka mielekäs tämä muutos oli. Mutta itse uskaltaisin arvioida positiivisemmin kuin ehkä edeltävät puheenvuorojen käyttäjät arvioivat tätä muutosta. Nythän siirryttiin sektorikohtaisesta valiokuntajaosta aluekohtaiseen jakoon, ja epäilemättä voidaan sanoa, että Pohjola-valiokunta käsittelee aika paljon niitä asioita, jotka perinteisesti Pohjoismaiden neuvostossa olivat käsittelyn alla. Eurooppa-valiokunta mahdollisesti ei myöskään ole se keskeisin foorumi, jossa Eurooppa-asioita Pohjolan puitteissa käsitellään.

Mutta erityisen tärkeänä ja keskeisenä pidän sitä, että muodostettiin lähialuevaliokunta, koska itsestäänselvästi koko pohjoismaisen yhteistyön kannalta ennen kaikkea itäisen Euroopan puolella Baltiassa, Karjalassa, Murmanskin alueella, Barentsinmeren alueella ja sen lisäksi vielä Pohjanmeren alueella kokonaisuudessaan on epäilemättä alue, jonka asioiden hoidossa pohjoismaista yhteistyötä tarvitaan ja yhteistuumin voidaan muun muassa Baltia-neuvoston suuntaan kehitellä hankkeita, jotka muodostuvat koko Itämeren alueen kannalta merkittäviksi. Sen vuoksi kyllä pidän hyvänä, että tämä muutos tehtiin. Ennen kaikkea lähialuevaliokunnan työ tulee olemaan hyvin haasteellinen.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin ed. Kiljunen jo sanoikin, suhtaudun hieman kriittisesti tähän organisaatiouudistukseen. Siinä on toki hyviä asioita, niin kuin ed. Kiljunen toi esille. Mutta kun on keskusteltu, että kyseisten valiokuntien lisäksi perustettaisiin erinäisiä jaostoja, jotka olisivat asiakohtaisia, niin mielestäni se on paluuta vanhaan järjestelmään. Käsitykseni oli, että organisaatiouudistuksen myötä pyritään keventämään Pohjoismaiden neuvoston organisaatiota. Todellisuudessa yhtä monta kansanedustajaa on edelleen Pohjoismaiden neuvostossa, joskin hieman harvemmissa valiokunnissa, ja sihteeristö on pysynyt myös paikallaan, joten organisaatio ei ole keventynyt yhtään.

Ed. E l o : Arvoisa puhemies! On selvää, että pohjoismaisella yhteistyöllä on ollut suuri merkitys myös Suomen kannalta. Kun me vuonna 55 tulimme jäseneksi, niin se oli Suomelle suuri avaus ja sitä pidettiin jopa ulkopoliittisena saavutuksena, että me saatoimme osallistua Pohjoismaiden neuvoston työhön. Tosiasia on kuitenkin se, johon äsken viittasin, että Euroopan kehitys on johtamassa ja johtanut siihen, että Pohjoismaiden neuvoston työ on voimakkaasti muuttunut, ja ehkä kuitenkin on vähän vaikea löytää todella motivoituja alueita, joissa pohjoismainen yhteistyö voisi tuoda jotain uutta. On aivan selvää, että pohjoismaista yhteistyötä kannattaa ylläpitää ja pyrkiä katsomaan, missä olisi järkevää tekemistä. Mutta kuten sanoin, kun Suomi puheenjohtajamaana ilmoittaa, että EU-kysymykset ovat aina ensimmäisinä, niin tuntuu kuitenkin vähän keinotekoiselta, että Eurooppa-kysymykset ovat Pohjoismaiden neuvoston tärkein asia.

Mutta, rouva puhemies, puutun toiseen ikuisuuskysymykseen, joka on jo muodostumassa, ja se on Norjan maakaasuputki. 80-luvulla, kun olin Pohjoismaiden neuvoston jäsen vuosina 83—89, niin siellä toinen ikuisuuskysymys oli Tele-X. Se oli esillä lähes jokaisessa Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa. Koskaan tästä pohjoismaisesta televisioyhteistyöstä ei mitään tullut. Norjan maakaasuputki on aina myös putkahtanut esille, kun ollaan pääsemässä oikein konkreettiseen keskusteluun energiapolitiikasta.

Esimerkiksi viime vuonna, kun Kuopiossa oli Pohjoismaiden neuvoston kokous, sitä ennen tuli suurena mediatapahtumana se, että Ingvar Carlsson oli haastattelussa sanonut sivulauseessa, että Ruotsi saattaa ajatella tällaista. Muistaakseni verbiä "kan" käytettiin eli voi ajatella maakaasuputkea, ja siitä muun muassa suomenruotsalaiset tiedotusvälineet tekivät erittäin suuren mediatapahtuman. Suomenruotsalainen te-

levisio samana päivänä, maanantaipäivänä, teki ainakin vartin jutun siitä ja tuntui siltä, että nyt tässä ollaan tosiaan saamassa Norjasta maakaasuputki. Kun sitten vähitellen tämä alkoi laantua ja innostuksen laineet olivat jo vähän menossa lepäämissuuntaan, niin on havaittu, että eihän tästä oikeastaan ole mitään konkreettista jäänyt eikä jää.

Tänään me pidimme energiapolitiikan neuvoston kokousta ja tämä asia oli meillä esillä siinä yhteydessä, kun me tarkastelimme Ruotsin energiakomission mietintöä. Ruotsin energiakomission mietinnössä ei sanota sanaakaan Norjan maakaasuputkesta ja se on sentään yli 400-sivuinen mietintö. Minä toivoisin, että kaikki kansanedustajat nyt sen verran tutustuisivat tähän Ruotsin mietintöön, että havaitsisivat, että ei siellä kyllä ole minkäänlaista tukea Norjan maakaasuputkelle, eikä myöskään suomalaisten asiantuntijoiden mukaan tästä ole mitään tietoa tänä päivänä. Ainoa asia, joka Ruotsin energiakomission mietinnössä todetaan, on se, että Ruotsissa, jos ydinvoima puretaan, on laskettu skenaario käyttäen maakaasua vaihtoehtona ja todetaan vain, että sähkön hinta nousee merkittävästi ja hiilidioksidipäästöt lisääntyvät 50 prosentilla, siis jos maakaasu olisi vaihtoehto nykyisille ydinvoimalaitoksille.

Mutta Norjan maakaasuputkesta todettakoon, että esimerkiksi Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunnan kertomuksessa todetaan sivulla 37, että ed. Satu Hassi kysyi ministerineuvostolta, aikoiko se ryhtyä valmistamaan periaatepäätöstä maakaasuputken rakentamisesta Norjasta Ruotsin kautta Suomeen. Sitten Tanskan yhteistyöministeri Marianne Jelved vastasi, että ministerineuvosto seuraa alan kehitystä, tämä on tyypillinen vastaus, ja että maiden välillä käydään neuvotteluja. Tässä se on ja minä luulen, että jos saisi esittää ministerineuvostolle toivomuksen, niin se voisi jättää jo seuraamisenkin, ainakin Ruotsin energiakomission mietinnön pohjalta.

Toivon todella nyt, että Suomessa sekä tiedotusvälineet että me kansanedustajat alkaisimme uskoa, mitä asiantuntijat sanovat tästä. Minä pyydän teitä tutustumaan Ruotsin energiakomission mietintöön. Se on kyllä aika paksu, yli 400-sivuinen opus, niin kuin totesin, ja kaikki ruotsin kielellä. Se vaatii hyvän ruotsin kielen taidonkin, jotta saa siitä selvää, mutta se on tutustumisen arvoinen. Siellä on paljon meillekin sopivaa tietoa energiakysymyksistä ja erityisesti Norjan maakaasuputkesta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Louekoski.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo nosti Pohjoismaiden neuvostosta keskustellessaan esiin maakaasuongelman ja totesi, että pitäisi kuunnella, mitä asiantuntijat sanovat, viitaten poliittiseen keskusteluun, jota maakaasusta on käyty Pohjoismaiden neuvoston osalta putken vetämiseksi Norjasta Ruotsin kautta mahdollisesti Suomeen. Korostan sitä, että tässä on kyse nyt poliittisesta tilannearviosta eikä asiantuntijoiden lausumisista sinänsä. Kun ed. Elo puhui maakaasusta, luin hänen rivien välistä itse asiassa tarkoittavan, että vaihtoehtoisen kanavan hankkiminen maakaasun toimittamiseksi Suomeen ei näin ollen olisi realistista. Hän viittasi ilmeisesti keskusteluun, jota Suomessa käydään parhaillaan energiapolitiikasta.

Tähän haluaisin tehdä vain yhden lisähuomion ja palata aiheeseen jossain myöhemmässä vaiheessa, kun energiapolitiikasta varsinaisesti puhumme. Tällä argumentilla, ed. Elo, ei valitettavasti maakaasukeskustelua voi tukahduttaa, koska totta kai olennaisin vaihtoehto maakaasun toimittamisessa myös vaihtoehtoisen kanavan kautta Suomeen on se, kun aikanaan tullaan vetämään Suomen kautta Barentsinmereltä Venäjän pohjoisosista maakaasuputki, joka menee Keski-Eurooppaan ja ilmeisesti myös Ruotsin lävitse. Tällöin meille tulee luonnollisesti toinen vaihtoehtoinen kanava. Näin ollen keskustelu maakaasuputken vetämisestä Norjasta Suomeen epäilemättä on ehkä epärealistista, koska norjalaisetkin panostavat Keski-Euroopan markkinoille. Mutta tämä ei sinänsä ole argumentti maakaasua vastaan vaihtoehtoisena ja myös eräänä keskeisenä perusvoiman lähteenä Suomessa.

Ed. Jääskeläinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Elo toivoi, että Pohjoismaiden neuvosto ja erityisesti ministerikomitea lopettaisivat maakaasusta käytävän keskustelun seuraamisenkin. Ymmärrän kyllä, että ed. Elo aktiivisena uuden ydinvoimalahankkeen kannattajana ja ajajana katsoo, että mahdollisesti Suomessa käytävä maakaasukeskustelu, puhumattakaan Poh-

joismaissa käytävästä maakaasukeskustelusta, saattaisi haitata ydinvoimalan rakentamispäätöksen syntymistä.

Itse en kuitenkaan haluaisi panna näitä kahta, ydinvoimalan rakentamista, ydinvoiman käyttöä ja toisaalta maakaasun käyttöä, vastakkain. Pidän välttämättömänä sitä, että Pohjoismaiden neuvostossa edelleenkin toimitaan maakaasuverkoston ulottamiseksi koko Pohjolaan.

Ongelma asiassa on ollut ennen kaikkea Ruotsin poliittisen johdon kielteinen tahto. Olen vakuuttunut siitä, että tämä poliittinen tahto heijastuu myös Ruotsin energiakomission asiantuntijoiden laatimassa raportissa. Asiantuntijat ottavat huomioon ne poliittiset realiteetit, joissa he toimivat. Mutta tiedossamme on myös se, että jos me katsomme esimerkiksi viime vuonna Ruotsissa käytyä keskustelua energiavaihtoehdoista, niin enemmän keskusteltiin maakaasusta realistisena vaihtoehtona kuin aikaisemmin, myös Ruotsin poliittisessa johdossa. Mielestäni tämä antaa tietyn optimismin sille, että asiassa saatetaan myös edetä, ei aivan välittömästi, mutta tulevaisuudessa.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi mielenkiintoista tietää, millä ed. Elo perustelee sitä, että maakaasuputki ei ole realistinen vaihtoehto. Minulle ei riitä selitykseksi mietintö. Mietinnöt ovat mietintöjä ja asian ratkaisu on aivan eri asia.

Muistelen, että eräs Ruotsin valtioneuvoston jäsen vuosi sitten näytti vihreätä valoa maakaasuhankkeelle ja suhtautui myönteisesti asiaan. Maakaasu on poliittinen ratkaisu, kuten jo aiemmin tuli esille. Toivonkin, että tulevaisuudessa Suomi olisi edelleen aktiivinen Norjan maakaasuasian, mutta myös samanaikaisesti Barentsinmeren maakaasuasian kehittämisessä.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä puhutaan siitä, että maakaasu on jokin poliittinen ratkaisu. Mutta ei politiikkakaan voi ohittaa enää ympäristöasioita, muuten käy huonosti. Maakaasu tuottaa hiilidioksidipäästöjä, ei sillä mitään Suomen sähköongelmia ratkaista, jos me haluamme Rion sopimuksen toteuttaa. Se myös lisää typpipäästöjä, joita niitäkin pitäisi vähentää. Täytyy kuitenkin tosiasiat ottaa huomioon. Ei luonnonlakeja voida kääntää, vaikka kuinka yritettäisiin.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti: Tämäkin keskustelu pyrkii kääntymään energiakeskusteluksi. Myöskään minä en kuulu niihin, jotka näkisivät sinänsä ahkeran kansanedustaja Elon ydinvoimaperusteluja tässä Ruotsin energiakomission mietinnössä, vaan maakaasu olkoon edelleenkin yksi Pohjoismaiden neuvoston yhteistyön kohde.

Edelleen haluan todeta, että ed. O. Ojalan puheenvuoro, että nimenomaan Pohjoismaiden neuvoston tulisi lisätä aktiviteettiaan, on aivan oikean suuntainen. Viittaisin tässä Schengenin sopimuksen valmisteluun, mihin eduskuntakin osallistuu, ja pohjoismaisen passiunionin säilyttämiseen ja puolustamiseen. Siinä meillä on oiva tapa ja mahdollisuus kansanedustuslaitoksena osallistua yhteispohjoismaisen passiunionin ja Pohjolan yhtenäisyyden säilyttämiseen ja sen korostamiseen.

Kuulun myös niihin, jotka näkevät, että kyllä pohjoismaista yhteistyötä uupuu ja puuttuu edelleen liiaksi EU-toiminnassa ja EU-työssä. Sen olemme myös suuressa valiokunnassa ed. Elon kanssa huomanneet.

Ed. T i u r i : Herra puhemies! Haluan hieman tarkemmin puuttua pohjoismaisen ympäristöyhteistyön asioihin. Toimintakertomuksessa todetaan, että ympäristövaliokunta esitti, että "Pohjoismaiden hallitukset toimisivat EU:ssa edelleen pakollisen hiilidioksidiveron toteuttamiseksi ja tiukempien ja sitovien vaatimusten aikaansaamiseksi ilmaasaastuttavia aineita kuten typpioksidi- ja rikkidioksidipäästöjä varten (suositus n:o 33)." Tietääkseni kuitenkin on käynyt niin, että Suomi on jäänyt jokseenkin yksin Euroopan unionissa hiilidioksidiveronsa kanssa. Edes Ruotsi — Tanskasta puhumattakaan, joka tuottaa valtavasti hiilidioksidipäästöjä — ei ole tukenut Suomea näissä asioissa, niin että kyllä fraasit pohjoismaisesta yhteistyöstä ilmeisesti lähinnä jäävät fraaseiksi silloin, kun pitäisi varsinaisesti ryhtyä toimiin.

Kun tässä kuitenkin esitetään, että pitäisi typpi-, rikki- ja hiilidioksidipäästöjä vähentää, niin sitä enemmän ihmetyttää seuraava suositus, n:o 34, jossa halutaan selvitettäväksi, "mitä edellytyksiä olisi luoda maakaasujärjestelmä, jossa maakaasua saataisiin Norjasta ja Venäjältä ja johon sisältyisi maakaasujohdon rakentaminen Norjasta Ruotsin kautta Suomeen sekä millä edellytyksillä Baltian maat voitaisiin liittää järjestelmään."

Nythän Ruotsin komiteanmietinnöstä käy selville, että jos Ruotsissa ydinvoima vaihdetaan maakaasuun, niin hiilidioksidipäästöt kasvavat

50 prosentilla ja typpipäästöt ilmeisesti myös aika ratkaisevasti. Suomessa on aivan sama tilanne. Jos me rupeamme tekemään sähköä maakaasulla, niin meidän hiilidioksidipäästömme kasvavat. Jos ydinvoimala korvataan maakaasulla, niin se aiheuttaa noin 3,7 miljoonaa tonnia hiilidioksidipäästöjä lisää kutakin voimalaa kohti. Miten ihmeessä Suomi aikoo selvitä Rion sopimuksista, jotka tähtäävät siihen, että hiilidioksidipäästöt vähenevät vähitellen? Siihenhän on pakko mennä, koska viime joulukuussa jo kansainvälinen ilmastotiedemiesryhmä Ipcc, Intergovernmental Panel for Climate Change, totesi, että ilmastomuutos on nyt nähtävissä ja että sillä voi olla hyvinkin hankalia seurauksia. Ipcc:n raportissa nimenomaan todetaan, että ilmasto ei välttämättä ollenkaan muutu tasaisesti, vaan on mahdollisesti odotettavissa hyvinkin suuria yllätyksiä. Todennäköisimpänä yllätyksenä pidetään merivirtojen muutoksia, jotka voivat seurata ilmaston lämpiämisestä, joka hiilidioksidipäästöjen seurauksena on menossa.

Koko Euroopalle on ydinkysymys todella kahdessa mielessä se, miten Golf-virran käy, koska meillä lämpötila täällä Pohjois-Euroopassa, Englannissa, Norjassa, Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa, Pohjois-Saksassa, on useita asteita lämpimämpi Golf-virran ansiosta. Jos Golf-virta pysähtyy, joka on melkoinen riski Ipcc:n mukaan, niin silloin todella käy huonosti. Pohjoismaisessa yhteistyössäkin puhutaan sitten kuitenkin vain sitä, että maakaasua ruvettaisiin polttamaan joka paikassa ja typpi- ja hiilidioksidipäästöjä kasvattamaan. Kyllä minusta nyt politiikankin on pakko ottaa huomioon luonnonlait. Emme me voi jatkuvasti kiihdyttää tällaisia valtavia riskejä, jotka liittyvät ilmastomuutokseen.

Typpipäästöt ovat myöskin terveydelle haitallisia. Nehän aiheuttavat happosateita, pilaavat luontoa, mutta ne ovat osa niistä pienistä hiukkasista, jotka ihmisten terveyttä uusimpien tutkimusten mukaan hyvin selvästi haittaavat. Siitä syystä minusta ympäristövaliokunta ei todella ole tehtäviensä tasalla, jos edes Pohjoismaissa ei päästä siihen, että ruvettaisiin pitämään huolta siitä, että edes jossakin puolella maapalloa yritetään kansainvälisiä sopimuksia toteuttaa.

Ed. P r u s t i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiuri otti yhden tärkeän osa-alueen, ympäristökysymykset, esille puheenvuorossaan. Nehän ovat Pohjoismaiden neuvoston työssä yksi keskeinen alue.

Se, mitä me suomalaiset voimme tehdä yleensä eri asioiden edistämiseksi, riippuu hyvin paljon siitä, mikä on osallistumisemme neuvoston työhön. Olen ollut tämän vuoden mukana tuossa työssä ja huomannut valitettavasti, että suomalaisten edustus on erittäin huono. Me voimme täällä kritisoida, että ei ole tehty sitä eikä tätä, mutta tosiasia on, että meidän pitäisi ryhdistäytyä ja olla mukana valittuina edustajina ja vaikuttaa paikan päällä. Silloin vain voimme saada asioita eteenpäin.

Ed. E l o : Herra puhemies! Ensinnäkin haluan todeta, että me olemme ed. Martti Tiurin kanssa kovia ympäristön ystäviä. Tänä päivänä olemme sopineet hänen kanssaan, että me emme enää puhalla yhteiseen hiileen, vaan puhallamme yhteiseen ytimeen.

Mutta mitä tulee käytettyihin puheenvuoroihin Norjan maakaasuputkesta, niin ed. Laakso on siinä väärässä, että Ruotsin poliittinen johto tätä ei ajaisi. Eihän kysymys ole Ruotsin poliittisesta johdosta vaan kysymys on enemmänkin Ruotsin talouselämästä. Ruotsissa ei vain talouselämässä ole mielenkiintoa Norjan maakaasuputkeen. Minusta energiakomission mietintö pelkästään heijastelee yleistä ruotsalaista asennoitumista.

Mitä tulee Suomeen, niin aivan varmasti me tarvitsemme maakaasun sanotaan jonkinlaisena yhtenä vaihtoehtona, koska meillä on hyvin monipuolinen se valikoima, millä me sähköä tuotamme. Ruotsissahan on aivan päinvastoin. Ruotsissahan toinen puoli tuotetaan vesivoimalla, toinen ydinvoimalla, joista kumpikaan ei aiheuta minkäänlaisia hiilidioksidipäästöjä. Jos siirrytään johonkin muuhun, niin kuin skenaarioissa vaihtoehtona käytettyyn maakaasuun, sehän tuottaisi, niin kuin ed. Tiuri ja minä olemme todenneet, 50 prosentin lisäyksen hiilidioksidipäästöihin. Mentäisiin entistä etäämmälle Rion sopimuksesta.

Mitä tulee maakaasuvaihtoehtoihin, niin ilmeisesti tänä päivänä, jos ajatellaan realiteetteja, jonkinlainen realismi on kuitenkin olemassa Venäjältä lisätuonnin mahdollisuutena, ja kenties on joitain muitakin uusia vaihtoehtoja. Joka tapauksessa olen täysin vakuuttunut ja toivon, että muutkin tulette vakuuttuneiksi siitä, että Norjan maakaasuputki on pois päiväjärjestyksestä. Se ei vain tule esille.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen valmis tarkentamaan ed. Elon puheenvuoron pohjalta käsitystäni siltä osin,

että on aivan totta se, että ensi sijassa tietenkin Ruotsin talouselämän käsitykset ovat olleet kielteisiä maakaasuhankkeille. Ne pienet silloin tällöin ilmenevät poliittisen johdon taholta tulevat myötämieliset signaalit maakaasun mahdolliselle käyttöönotolle ovat tavallaan poikkeus tästä yleisestä Ruotsissa olevasta virrasta.

Mutta samalla on kyllä todettava se, että valtavirta poliittisessakin johdossa on ollut talouselämän käsitysten kanssa saman suuntainen, että Ruotsi ei tarvitse maakaasua. Ruotsin ei myöskään tulevaisuudessa tarvitse varautua edes yhtenä vaihtoehtona eri energiamuotoja harkittaessa maakaasuun. Tässä mielessä ongelma tietenkin on ollut pohjoismaisessa yhteistyössä se, että siinä, missä esimerkiksi Norja, Tanska ja Suomi ovat olleet kiinnostuneita maakaasuverkoston rakentamisesta koko Pohjois-Eurooppaan, Ruotsin poliittinen johto ei ole siitä ollut kiinnostunut.

En ole eri mieltä niistä johtopäätöksistä, jotka ed. Tiuri puheessaan totesi. Haluaisin vain todeta sen, että kun esimerkiksi itse puolustan maakaasuvoiman lisäämistä, niin tarkoitan sillä ensisijaisesti suhteessa hiilellä tuotettuun voimaan. Mielestäni meidän pitäisi päästä tässä keskustelussa eteenpäin asettamatta esimerkiksi ydinvoimaa ja maakaasua vastakkain. Me tiedämme sen, että maakaasu on parempaa suhteessa päästöihin kuin hiilivoiman käyttö. Tässä mielessä itse puolustan nimenomaan maakaasun käytön lisäämistä suhteessa hiilivoimaan.

Ed. M y l l y n i e m i : Herra puhemies! Pohjoismaiden neuvoston toiminnasta en todellakaan liiemmälti tiedä, mutta olen sitä kyllä epäillyt kautta aikojen, että mitähän se mahtaa oikein tehdä. Viittaan lähinnä kielipolitiikkaan. Tuossa istuessani ihmettelin, tiedänkö minäkään oikeastaan mitään, mutta huomasin, että isäni on Ruotsin kansalainen ja yhtäkkiä pojanpoikani on ruotsalainen, joten ehkä jotakin tekemistä asian kanssa minulla kuitenkin on.

Jos Suomi suhtautuisi meidän vähemmistökieleemme ruotsiin yhtä huonosti todella kuin Ruotsi on kymmenet vuodet tehnyt, niin meillähän olisi kapina Suomessa. Ei näin voi olla. Siellä eivät suomalaiset esimerkiksi televisio-ohjelmaa pysty katsomaan. Toki kaapelista tulee, mutta se pitää erikseen maksaa. Se on hinnoiteltu niin korkeaksi, että tavallinen kansalainen, työmies sitä ei ota nähtäväkseen ja tämän vuoksi ei pysty katsomaan suomalaista tv:tä. Täällä Suomessa sen sijaan ruotsalainen ohjelma on ilmainen. Kun kaapelitelevision hankkii, niin se tulee samassa joukossa.

Kielipolitiikkaa olisi parannettava huomattavasti. Tosin täytyy sanoa, että onhan Ruotsissa nyt juuri, vasta nyt, suunnitteilla suomenkielinen radiokanava. Mutta näin kauan on kulunut aikaa, kun tähän on päästy. Haaparannalla ei saanut puhua suomea kouluissa vielä parikymmentä vuotta sitten. Nyt siellä on yhteistoiminta päässyt parempaan vauhtiin.

Toivoisin, että Pohjoismaiden neuvosto tosiaankin kiinnittäisi parempaa huomiota kielipolitiikkaan ja päästäisiin joten kuten samaan asemaan kuin Suomessa on ruotsinkielisillä, joka sanoisiko vähemmistöetuisuus pitää säilyttääkin Suomessa.

Kaasuputki on mielenkiintoinen asia. Olen jo aikaisemminkin sanonut tältä paikalta, että on aivan varma asia, että niin kauan aikaa kun asiasta on jotakin hyötyä Suomelle, niin Ruotsi ei kyllä rupea edistämään meidän kaasuputkihankkeitamme. Se on ihan varmaa. He ovat kylmän rauhallisesti bisnesmiehiä ja näin tekevät ja valitettavasti suhtautuvat hyvin nihkeästi siihen, että Suomi jollakin tapaa menestyisi taloudellisesti. Kaasuputkiasia voidaan kyllä haudata ihan taatusti. Ruvetaan rakentamaan sitä ydinvoimaa.

Ed. H. K o s k i n e n : Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota seikkaan, joka toimintakertomuksesta ei aivan ainakaan minulle aukea. Kysymys on Pohjoismaiden neuvoston suhteesta Baltian maihin.

Täällä sivulla 22 mainitaan: "Baltian maat ovat erityisasemassa. Pohjoismaiden tulee huolehtia siitä, että Baltian maat saavat EU:ssa samat oikeudet kuin Keski- ja Itä-Euroopan maat." Edelleen Kimmo Sasi on maininnut, että Pohjoismaiden tulee tukea EU:n laajentamista itään päin. Olisin kysynyt ed. Outi Ojalalta — hän ei ole nyt paikalla, mahdollisesti joku muukin Pohjoismaiden neuvoston jäsenistä tietää — onko neuvostossa keskusteltu Baltian maiden, lähinnä Viron, ei niinkään niiden tukemisesta EU:ssa, joka sinänsä on hyvä asia, mutta nimenomaan Viron tulemisesta Pohjoismaiden neuvoston jäseneksi ja yleensä läheisemmästä yhteistyöstä nimenomaan Viron kanssa?

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin vastaisin ed. Koskiselle, että toki on ollut paljonkin keskustelua siitä, että Viro mahdollisesti tulisi Pohjoismaiden neuvoston jäseneksi. Mutta tällä hetkellä pääasiassa

pyritään kehittämään yhteistyötä eri alueilla Baltian maiden kanssa, myös Viron.

Ed. Myllyniemelle olisin vastannut, että Ruotsissa on juuri perustettu ja aloittanut jo toimintansa uusi suomenkielinen televisiokanava. Eli noin 440 000 ruotsinsuomalaisella on nyt mahdollisuus valita suomenkielinen televisio-ohjelma, jos näin haluavat.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Koskinen kysyi Viron mahdollisesta jäsenyydestä Pohjoismaiden neuvostossa. En ole tietoinen niistä keskusteluista, mitä Pohjoismaiden neuvoston parlamentaarisella puolella on asiasta käyty, mutta tiedän, että Pohjoismaiden hallitukset, siis Pohjoismaiden neuvoston jäsenmaiden hallitukset yhteisellä kannanotollaan ovat ottaneet kielteisen kannan Pohjoismaiden neuvoston laajentamiseen Baltian maihin. Tämä keskusteluhan käytiin välittömästi Baltian maiden itsenäistymisen jälkeen, jolloin Baltian maat, kaikki kolme, ilmaisivat halukkuutensa ei vain yhteistyön lisäämiseen Pohjoismaiden neuvoston kanssa, vaan myös ilmaisivat halunsa tulla Pohjoismaiden neuvoston jäseniksi.

Hallitukset katsoivat, että on välttämätöntä aloittaa ja tiivistää yhteistyötä Baltian maiden kanssa, samoin kuin myös yleensä Pohjoismaiden lähialueiden kanssa. Mutta Pohjoismaiden neuvosto menettäisi alueellisena järjestönä merkityksensä, sellaisena järjestönä kuin se tällä hetkellä on, jos sitä alettaisiin laajentaa esimerkiksi mailla, jotka ovat kauempana Pohjoismaiden alueesta. Hallituksilla on tästä yksimielinen kanta.

Ed. P r u s t i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Heikki Koskiselle tiedoksi, että juuri aloittava lähialuevaliokunta varmasti tulee nimenomaan paneutumaan näihin Baltian maiden yhteistyökysymyksiin, ennen kaikkea tietysti Viron, Latvian ja Liettuan suuntaan, mutta myös Karjalaan. Baltian neuvosto on se, jonka kanssa on jo ollut erilaisia seminaareja, muun muassa tänä keväänä tulee jälleen Vilnassa yksi seminaari Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian maiden kanssa. Eli yhteistyötä tapahtuu koko ajan, ja uskon, että se vain tiivistyy uuden organisaation myötä.

Ed. Salolainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M y l l y n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 19.10, se ei ole vuosiluku, vaan kellonaika, kun soitin juuri Ruotsiin Örebron kaupunkiin. Siellä olevat eivät tällaisesta hyvästä kanavasysteemistä mitään vielä tienneet eikä sen paremmin eräässä toisessakaan paikassa, jonne äsken juuri olin yhteydessä. Toki on Tukholman ympäristössä aina Eskilstunaan saakka ollut mahdollisuus saada normaaleilla antennijärjestelmillä yhteys, mutta sen suhteen, että siellä todellakin omakotitalon asuja saisi tavallisella antennilla Suomen kanavat nähtäväkseen, olen vähän epäuskoinen. Mutta en tietenkään voi tätä hyvää asiaa vastustaa, jos näin on. Toivotaan tällä tavalla. Ehkä se on kuitenkin vain radiokanava, joka siellä on lähtenyt toimimaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Oikeastaan puutun erääseen asiaan, jonka ed. Hurskainen aikanaan varsinaisessa puheenvuorossaan toi esille, mutta ensin totean tästä Pohjoismaiden yhteistyöstä Pohjoismaiden neuvoston pohjalta. Minä en ole koskaan sille oikein antanut mitään arvoa. Se on muodollisesti olemassa historiallisesti yhteenkuuluvalla alueella, mutta minkäänlaista toiminnallista yhteyttä siitä ei ole syntynyt. Ajatellaan, kun esimerkiksi Euroopan unionin jäsenyyttä olimme hakemassa, ja meidän piti saada tukea toisiltamme, toivoimme sitä esimerkiksi Ruotsilta. Ruotsi teki kaikki sellaiset temput, mitä se osasi, joilla se yritti eksyttää Suomea tuossa päätösprosessissa. Oikeastaan Ruotsilta ei ole suomalaisille odotettavissa missään asiassa eikä ole koskaan ollut odotettavissa positiivisia suuntauksia eikä tule jatkossakaan olemaan. Tämä on historiallinen asia.

Ed. Hurskainen puhui lapsipornon hallussapidon kieltämisestä, jos oikein muistan. Olen samaa mieltä siitä asiasta noin periaatteessa, mutta olen ollut 80-luvun loppupuolella toisessa lakivaliokunnassa käsittelemässä suomalaista videolakia, jossa pyrittiin samansuuntaisiin päämääriin sekä väkivallan, pornon että myös raa'an väkivallan ja raa'an pornon osalta, ja nyt tiedämme varsin hyvin, kuinka äärimmäisen epäonnistunut on tuo laki, josta silloin piti tehdä niin täydellinen, ehdoton, väistämätön ja aukoton. Se on täysi susi, sitä ei pystytä valvomaan. Ongelma on myös lapsipornon osalta. Jos sille on hallussapitokielto, niin sen valvominen on tavattoman hankalaa. Se liikkuu sellaisella alueella, jossa valvonta ei enää pysty toteuttamaan lain tarkoitus-

periä. Olen sitä mieltä, että lainsäädännöllä asiaa ei kovin paljon pystytä auttamaan.

Ed. Hyssälä: Arvoisa herra puhemies! Suomi on nyt ollut 40 vuotta mukana Pohjoismaiden neuvoston työssä. Ystävyys ja yhteenkuuluvuuden tunne ovat meille pohjoismaalaisille varmasti tärkeämpiä kuin meitä erottavat asiat. Maidemme maantieteellinen läheisyys vahvistaa yhteisestä historiasta ja kulttuurista johtuvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kieli yhdistää valtaosaa Pohjoismaissa asuvista ihmisistä, ja meillä on myös hyvin samantapainen ajatusmaailma. Suhtaudumme melko samalla tavalla tärkeisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin, kuten ympäristönsuojeluun, tasa-arvoon, koulutukseen ja sosiaaliturvaan. Mikä voisikaan sitten olla luonnollisempaa kuin yhteistyö?

Tältä yhteistyön pohjalta on myös paljon saatu aikaan, kuten tänä iltana täällä on kuultu. Käytännön esimerkkinä tietysti voisi sanoa, että nimenomaan Pohjoismaiden neuvoston ensimmäisiä saavutuksia oli Pohjoismaiden kansalaisille myönnetty passivapaus Pohjolan sisällä. Muita tärkeitä uudistuksia ovat olleet Pohjoismaiden vapaat työmarkkinat sekä yhteinen sosiaaliturvajärjestelmä. Käytännössä tämä on merkinnyt sitä, että Pohjoismaiden asukkaat voivat muuttaa vapaasti toiseen Pohjoismaahan ja päästä siellä osalliseksi samasta sosiaaliturvasta kuin maan kansalaiset.

Kun Suomessa ja Ruotsissa syksyllä 94 päätettiin Euroopan unionin jäsenyydestä, sovittiin Pohjoismaiden neuvostossa myös organisaation tarkistuksista uutta tilannetta vastaavaksi. Nyt syksyllä Kuopiossa pidetyssä istunnossa uusi organisaatiomalli niitattiin kiinni. Tämä organisaatiomalli merkitsee varmasti myös uusia painotuksia pohjoismaiseen yhteistyöhön.

Miksi sitten on haluttu nyt juuri uudistaa? Varmasti todellakin tämä ajankohta, aika vaatii uusia muotoja. Erikoisesti Euroopan unionin ulkopuolella olevilla Pohjoismailla oli huoli yhteisestä tulevaisuudesta. Ne ovat halunneet parantaa suhteitaan Eurooppaan tai EU:hun juuri tätä kautta. Sen takia juuri tämän Eurooppa-valiokunnan, jossa itse olen mukana, rooli tulee varmasti olemaan hyvin monimuotoinen ja aika erikoinen. Ensimmäisessä kokouksessa Tukholmassa tammikuussa saatoimme jo havaita, että Islanti ja Norja toivat kalastusasiansa juuri Eurooppa-valiokuntaan, ne asiat, jotka ovat olleet hyvin kiistanalaisia heidän suhteessaan myös Euroopan unioniin.

Ajankohtaisia yhteistyöhankkeita ovat tietysti myös ympäristösektorilla olevat monet hankkeet. Pohjoismaiset ympäristöministerit ovat päättäneet yhteisestä ympäristöstrategiasta vuoteen 2000 asti. Siinä asetetaan tavoitteeksi kestävä kehitys, jossa huomioidaan ympäristö laajasti. Luonnonsuojeluun ja ympäristöongelmien korjaamiseen arktisella ja Pohjolan lähialueella kiinnitetään myös hyvin paljon huomiota. Perusperiaatteena tässä yhteistyössä on, että tavoitteeksi toiminnassa asetetaan tiukimman maan taso.

Täällä on tänä iltana jo puhuttu hyvin paljon energiapoliittisista kysymyksistä, jotka Pohjolassa juuri nyt puhututtavat, mutta vähemmän kulttuurista, joka kuitenkin on ollut Pohjoismaiden neuvoston hyvin vahva alue. Hyvin monilla aloilla on pyritty tietojen, oppilaiden ja tutkijoiden vaihtoon. Monilla kurssi- ja koulutasoilla ja aloilla on pyritty sopimaan myöskin tutkintojen vastaavuudesta. Hyvin tärkeä yliopisto- ja korkeakoulumaailmassa, jossa itse olen aikaisemmin toiminut, oli Nordplus ohjelma. Ohjelman avulla opiskelijat ja opettajat voivat päästä opiskelemaan toisiin maihin. Myöskin apurahoja on tämän puitteissa aika hyvinkin saatu suomalaisillekin opiskelijoille.

Jatkossa Suomi tulee varmasti PN:ssä erityisesti korostamaan toimia pohjoismaisten kielten ymmärtämisen edistämiseksi. Tarkoituksena on edistää niitä toimenpiteitä, jotka tukevat erityisesti suomalaisten ja islantilaisten mahdollisuuksia osallistua pohjoismaiseen yhteistyöhön äidinkielestään riippumatta ja yhtäläisin ehdoin. Kansalaisissa voidaan luoda yhteenkuuluvaisuuden tunne, jota kieli, kulttuuri ja yhteiset arvot kannattelevat.

Viime aikoina eniten puhututtanut asia Pohjoismaiden neuvoston sisällä on laitosten lakkauttaminen, elikkä mitkä laitokset on arvioinnissa asetettu vähimmälle pistesijalle pohjoismaisen hyödyn kannalta. Työryhmähän tutki 47 laitosta, joita rahoitetaan yhteispohjoismaisin varoin. Työryhmä katsoi selvityksessään, että peräti 19 näistä laitoksista tulisi lakkauttaa tai yhdistää toisiin laitoksiin. Raporttihan sai kitkerän vastaanoton laitosten taholta. Minkään laitoksen säilyttäminen ei luonnollisestikaan saisi olla itsetarkoitus, mutta perkausryhmän yksittäisistä ehdotuksista voidaan olla eri mieltä. Pohjoismaiden hyödyn mittaus ei saa merkitä pelkästään taloudellista näkökulmaa.

Tämän vuoden alusta Suomi aloitti hallitustason pohjoismaisen yhteistyön puheenjohtaja-

maana. Suomen puheenjohtajakaudella varmasti lähialueyhteistyö jatkuu vilkkaana. Suomi työskentelee Euroopan unionin Barentsin alueen yhteistyöhön osallistumisen aktivoimiseksi. Myöskin Baltian alueen yhteistyötä on tarkoitus kehittää siten, että toiminnalle annetaan entistä konkreettisempi sisältö.

Uskon, että uuden valiokuntajaon ja uusien painotusten takia työ Pohjoismaiden neuvostossa tulee entistä mielenkiintoisemmaksi, ja toivon, että sillä on myöskin painoarvoa entistä enemmän. Viime vuosina Pohjoismaiden neuvosto on menettänyt sillä aikaisemmin ollutta suorastaan sädekehänomaista poliittistakin painoarvoa. Nyt toiminta entisestään politisoituu, koska uudistusohjelmaan kuuluu myöskin neuvoston työjärjestyksen uudistustyö ja siinä nimenomaan politiikan osuus korostuu. En tiedä, onko hyvä vai huono, mutta on ennustettu, että toiminta entisestään politisoituu, kun kaikki asiat tulevat neuvoston istunnoissa poliittisiksi, puolueryhmittäin nimetään ehdokkaat siellä suoritettaviin vaaleihin jne.

Joka tapauksessa koen, että yhteistyö on mielekästä, ja toivon, että koko Suomen ryhmä kuten tähänkin saakka pyrkii sitä jatkossa intensiivisesti kehittämään.

Ed. Hurskainen: Arvoisa puhemies! Vastauksessani ed. Myllyniemelle sanoin virheellisesti, kun tässä vierustoverieni kanssa keskustelin ja hätäisesti vastasin. Haluaisin korjata, että Ruotsiin on tulossa digitaalinen radiokanava. Äsken puhuin televisiokanavasta.

Lisäksi toteaisin ed. Aittoniemelle, että itse näen tärkeäksi lainsäädännön kiristämisen lapsipornografisten filmien hallussapidon osalta. Mutta kuulisin erittäin mielelläni, mitä muita hyviä keinoja ed. Aittoniemi näkee kyseisen asian hillitsemiseksi, kun katsoitte, että lainsäädännöllä ei saada paljoakaan aikaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys eläinsuojelulaiksi

Hallituksen esitys 36/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/1995 vp
Lakialoite 31, 36, 38, 48/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi torstain varsinaiseen täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 19.29.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio